สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ II
กิตติกรรมประกาศ III
สารบัญ IV
สารบัญตาราง VIII
สารบัญรูปภาพ IX

บทที่

1 บทนำ 1
1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 6
3 ขอบเขตของการวิจัย 7
4 กรอบแนวคิดและสมมติฐานของการวิจัย 8
5 คำถามการวิจัย 10
6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 11
7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ 11
2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 13
1 แนวคิด หลักการและทฤษฎีทางสิ่งแวดล้อม 13
1.1 แนวคิดสิทธิในสิ่งแวดล้อม (Environmental Right) 13
1.2 แนวคิดสิทธิของธรรมชาติ (Conceptual of the rights of nature) 16
1.3 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) 17
1.4 หลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle) 19
1.5 หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) 21
2 ทฤษฎีความรับผิดทางแพ่งที่ใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม 24
2.1 ทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (Absolute Liability Theory) 24
2.2 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Theory) 26

บทที่ **หน้า**

2.3 ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation Theory)..... 31

3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย..... 32

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540..... 33

3.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550..... 35

3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560..... 37

4 ระบบการพิจารณาคดีและการสืบพยาน..... 39

4.1 ระบบกล่าวหา (Accusatory System) 39

4.2 ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) 40

4.3 การรับฟังพยานหลักฐาน 43

4.4 ภาระการพิสูจน์..... 44

4.5 การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน..... 47

5 การระงับข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อม..... 48

5.1 การฟ้องคดีต่อศาล 49

5.2 อนุญาโตตุลาการ (Arbitration)..... 56

6 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย 58

6.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 59

6.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 65

6.3 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 68

6.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง..... 71

6.5 ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีแบบกลุ่ม พ.ศ. 2559 82

7 กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มของต่างประเทศ 87

7.1 สหรัฐอเมริกา..... 87

7.2 เครือรัฐออสเตรเลีย 96

7.3 ประเทศอินโดนีเซีย..... 102

8. แนวคิดในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class action) ของประเทศไทย..... 107

8.1 ความเป็นมาของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม..... 108

8.2 คดีที่มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม..... 110

8.3 การฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมแบบกลุ่ม..... 114

บทที่ **หน้า**

3 วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology) **117**

1 การวิจัยเอกสาร (Documentary research) 117

1.1 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับคดีสิ่งแวดล้อม 117

1.2 กฎหมายต่างประเทศ 118

2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) 119

2.1 ประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก 119

2.2 ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก 119

3 การวิเคราะห์ข้อมูล 120

4 การจัดทำร่างกฎหมาย 121

5 การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing) 121

4 รูปแบบกระบวนการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมแบบกลุ่ม **123**

1 กระบวนการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมแบบกลุ่มของต่างประเทศ 125

1.1 สหรัฐอเมริกา 125

1.2 เครือรัฐออสเตรเลีย 134

1.3 ประเทศอินโดนีเซีย 142

2 กระบวนการดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศไทย 149

2.1 กระบวนการดำเนินคดีชั้นก่อนพิจารณาคดี 150

2.2 กระบวนการดำเนินคดีชั้นระหว่างพิจารณาคดี 177

2.3 กระบวนการดำเนินคดีชั้นหลังพิจารณาคดี 204

5 การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งทางสิ่งแวดล้อมแบบกลุ่ม **231**

1 ประเด็นสาระสำคัญในโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการดำเนินคดีแพ่งทางสิ่งแวดล้อมแบบกลุ่ม 232

1.1 กระบวนการดำเนินคดีชั้นก่อนพิจารณาคดี 232

1.2 กระบวนการดำเนินคดีชั้นระหว่างพิจารณาคดี 235

1.3 กระบวนการดำเนินคดีชั้นหลังพิจารณาคดี 238

2 ร่างปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. 242

2.1 โครงสร้างกฎหมาย 243

บทที่ **หน้า**

2.2 ร่าง ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. 245
2.3 บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. 254

6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ **260**
1 สรุป อภิปรายผล 261
2 ข้อเสนอแนะ 268
3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 271

บรรณานุกรม **272**
ภาคผนวก **279**
ภาคผนวก ก. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 280
ภาคผนวก ข. ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีแบบกลุ่ม พ.ศ. 2559 298
ภาคผนวก ค. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์เชิงลึก 311
ประวัติผู้เขียน **313**

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

ตารางที่ 4.1 **เปรียบเทียบการดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศไทยกับต่างประเทศ** **229**

ตารางที่ 5.1 **ร่างปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....** **246**

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่ **หน้า**

รูปภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 9

รูปภาพที่ 2.1 สถิติคดีที่ขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีสิ่งแวดล้อม 115